

UPPSALA
UNIVERSITET

Vägledning för miljöanpassade inköp

Fastställd av miljöchef Karolina Kjellberg 2017-05-30

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Märkningar	2
1.1 Miljömärkningar	2
1.2 Övriga märkningar	2
2. Miljötips för specifika produktgrupper	2
2.1 Bilar - köpa, leasa och hyra	2
2.2 Blommor	2
2.3 Catering och matbeställning	3
2.4 Engångsmaterial	3
2.5 Fruktkorgar	3
2.6 Dryckesautomater och automater för godis, mackor etc.	3
2.7 Hotell och konferens	4
2.8 IT-utrusning (datorer, skärmar, skrivare, kopiatorer etc.) och vitvaror	4
2.9 Kaffe och te	4
2.10 Kontorsmaterial	4
2.11 Kontorsmöbler	5
2.12 Resor	5
2.13 Textilier	6
Bilaga 1. Instruktioner för konferenser och måltider – mat och miljö	7

1. Märkningar

Ett bra sätt att få vägledning om en produkt är miljöanpassad eller inte är att titta efter miljömärkningar eller annan märkning.

Följande miljö- och övriga märkningar är seriösa och oberoende och används för en mängd olika varor.

1.1 Miljömärkningar

Från vänster: Svanen, Bra miljöval, EU Blomman/ EU Ecolabel, KRAV (ekologiska produktionsmetoder), Marine Stewardship Council (MSC, certifiering av fisk), EUs märkning för ekologiskt jordbruk, TCO certified (för kvalitet och miljöpåverkan), FSC och Global Organic Textile Standard (GOTS).

1.2 Övriga märkningar

Från vänster: Fairtrade, Energy Star, Svenskt Sigill och Oeko-Tex.

2. Miljötips för specifika produktgrupper

2.1 Bilar - köpa, leasa och hyra

I Sverige är det krav på att statliga myndigheter ska köpa, leasa eller hyra bilar som uppfyller vissa miljö- och säkerhetskrav. Kraven är implementerade i universitetets verksamhet genom: UFV 2010/1647 Riktlinjer för köp, leasing och användning av tjänstebilar.

2.2 Blommor

Blomsterodling är mycket energi- och vattenkrävande. I konventionella odlingar i utvecklingsländer används ofta kemikalier som är förbjudna i Europa. Arbetarna lever med otrygga anställningsförhållanden, låga löner och hälsoproblem på grund av kemikalieanvändningen.

Det finns **Fairtrademärkta rosor**. Fairtrade tar hänsyn till odlarnas arbetsförhållanden samtidigt som ekologisk produktion främjas.

Holländska blommor kan vara märkta med miljömärkningen **MPS A**.

Efterfråga gärna Fairtrade eller MPS A-märkta snittblommor och krukväxter vid inköp av snittblommor och krukväxter. Alternativt, fråga efter **svenska eller närodlade blommor**. Under vårsäsongen finns **KRAV-märkta tulpaner** och tulpaner märkta med Svenskt Sigill. Svenska rosor kan köpas under hela året.

2.3 Catering och matbeställning

Det vi äter och dricker påverkar miljön på många sätt. Det har betydelse hur långt maten vi äter har transporterats, odlingsförhållanden (förekomst av konstgödsel, kemiska bekämpningsmedel etc.), vilken fisk och vilket kött vi väljer (nötkött har större miljöpåverkan än kyckling, lamm och vilt, svenskt naturbeteskött hjälper till att hålla landskapet öppet).

Välj gärna varor som är lokalproducerade, ekologiska och/eller Fairtrademärkta. Välj varor efter säsong. Idag finns de flesta livsmedel, t.ex. kaffe, te, mjölk, socker, frukt och smör som ekologiska alternativ. De miljömärkningar som används för livsmedel är KRAV, EUs märkning för ekologiskt jordbruk och MSC (fisk).

Vid catering/matbeställning kan ett antal önskemål ges till restaurangen/cateringfirman på den mat som ska serveras. Önskemål för en miljövänligare måltid (finns som bilaga till denna instruktion att skicka till konferensanläggning):

- Önska kranvatten och hemmabubblat vatten. Inget flaskvatten.
- Önska ekologiskt och Fairtrademärkt kaffe och te.
- Önska ekologisk, Fairtrademärkt och/eller lokalproducerad frukt.
- Önska ekologisk, säsongsbetonad och/eller lokalproducerad mat och dryck. Svenska råvaror är alltid eftersträfvansvärt.
- Önska grönlistad fisk, vilka är listade i WWFs fiskguide¹, för att få hållbart fiskad fisk.
- Önska grönlistat kött, vilket är listat i WWFs köttguide², för minsta miljöpåverkan.
- Efterfråga möjligheten att få en vegetarisk måltid som kan passa alla.

2.4 Engångsmaterial

Ibland behövs engångsmaterial i verksamheten, t.ex. engångsporslin och engångsbestick. Välj då miljöanpassat engångsmaterial i majsstärkelse, papper eller trä, före engångsmaterial i plast.

2.5 Fruktkorgar

Många institutioner/motsvarande prenumererar på fruktkorgar. Välj gärna en fruktkorg som innehåller ekologiskt odlad frukt och anpassar utbudet efter säsong. Ekologiskt odlad frukt innebär att konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel inte är tillåtna i odlingen.

Efterfråga också gärna lokalt odlad/svensk frukt.

De miljömärkningar som används för frukt är KRAV (märkning för ekologisk hänsyn) och Fairtrade (märkning för social hänsyn).

2.6 Dryckesautomater och automater för godis, mackor etc.

Dryckes- och varuautomater är i full drift dygnet runt. Miljöpåverkan från användning, och driftskostnad, bestäms i huvudsak av automatens elförbrukning.

Jämför elförbrukningen mellan olika automater och välj en energisnål automat.

---

¹ www.wwf.se, sök på *fiskguide*

² www.wwf.se sök på *köttguide*

2.7 Hotell och konferens

Val av hotell och konferensanläggningar kan ha stor betydelse för vilken miljöpåverkan som vistelsen/konferensen ger upphov till. För en miljöanpassad vistelse/konferens:

- Välj hotell och konferensanläggningar som kan nås med kollektiva färdmedel.
- Välj anläggningar som bedriver aktivt miljöarbete, till exempel är miljöcertifierade enligt ISO 14001, EMAS, Svanen eller EU Ecolabel.
- Ge önskemål till hotellet/konferensanläggningen i samband med bokning av maten, se information om *hur* under avsnitt 2.3. catering/matbeställning.

2.8 IT-utrustning (datorer, skärmar, skrivare, kopiatorer etc.) och vitvaror

Universitetet köper varje år en stor mängd IT-utrustning och andra kontorsmaskiner. Den största miljöpåverkan från IT-utrustning och kontorsmaskiner är, sett utifrån ett livscykelperspektiv, energi-användningen under användningsfasen.

Inför inköp av IT-utrustning är **livscykelkostnad** ett bra hjälpmedel. Med livscykelkostnad avses totala kostnaden för en produkt under hela dess livscykel. Genom att ta hänsyn till livscykelkostnad kan en produkt med högt inköpspris och låg energianvändning bli totalekonomiskt mer fördelaktigt än en billig produkt med hög energianvändning. Dessutom blir miljöpåverkan mindre från en produkt med låg energianvändning.

När livscykelkostnad används för att bedöma elektronik är det viktigt att ta hänsyn till **energi-användning både i standby och fulldrift**. Livscykelkostnad är särskilt relevant vid inköp av produkter med hög energianvändning, t.ex. laboratoriefrysar och vissa IT-produkter.

För IT-utrustning, t.ex. datorer, skärmar, skrivare och kopiatorer finns vägledning genom **miljö-märkningarna Svanen, EU Ecolabel, Energy Star** (energieffektivitet) och **TCO** (kvalitet och miljöpåverkan).

Vitvaror är energimärkta där A+++ är den bästa märkningen.

Vid inköp av elektronik bör **bromerade flamskyddsmedel** undvikas. Fråga gärna om detta inför köp.

I **universitetets produktwebb** finns både ”miljöbättre” och sämre produkter. Det kan vara svårt att hitta miljömärkta produkter i produktwebben. Ta gärna hjälp av IT-ansvarig, miljösamordnaren eller enheten för upphandling och inköp för att hitta de miljöbästa produkterna inom respektive kategori.

2.9 Kaffe och te

Valet av kaffe styrs ofta av smak, pris och vana. Vid inköp av kaffe finns två märkningar till vägledning, **KRAV** (märkning för ekologisk hänsyn) och **Fairtrade** (märkning för social hänsyn). Idag finns ekologiskt kaffe hos alla kaffeleverantörer. Ett flertal kaffesorter är både **KRAV-** och **Fairtrademärkta**.

Te finns i ett stort urval som är **KRAV-** och **Fairtrademärkta**.

2.10 Kontorsmaterial

De ramavtal som universitetet har utnyttjat för kontorsmaterial innehåller ett stort utbud av att välja mellan. Miljömärkning är till god hjälp.

Förutom de vanliga miljömärkningarna har flera kontorsmaterialföretag egna, interna miljömärkningar. Fråga gärna vad dessa märkningar innebär och vad som skiljer från etablerade märkningar som Svanen, FSC etc.

Anteckningspapper (kollegieblock, skrivblock, blädderblock etc). Välj miljömärkt (Svanen). Undvik papper som är färgat, vaxat, plastat eller försett med icke vattenlösligt lim då det försvårar för återvinningen.

Pennor. Välj miljömärkta (Svanen) pennor för whiteboard, överstrykning och blädderblock. Påfyllningsbara pennor är ett bra alternativ. Behövs engångspennor, välj pennor med pennkropp i returpapper eller kulspetspenna i återvunnen polypropylenplast. Svenskt Arkivs kulspetspenna är ett exempel på penna med pennkropp i returmaterial.

Pärmar finns i returmaterial, både returpapper och återvunnen polypropylenplast. Fråga efter dessa vid inköp. Produkter av Polypropylenplast kan vara märkta med den här symbolen:

Kopieringspapper. Vid inköp av kopieringspapper är det flera faktorer som måste tas hänsyn till; kvalitet, funktion, pris och miljö. Miljömärkning är det enklaste sättet att veta att pappret är miljöanpassat.

För kopieringspapper används miljömärkningarna Svanen och EU Ecolabel. Papper kan också vara TCF-märkt (Total Chlorine Free), vilket innebär att pappret är blekt helt utan klor. Fråga gärna om pappret kommer från hållbart skogsbruk (FSC-märkt) eller returpapper.

För kopieringspapper finns också Paper Profile, vilket är miljödeklarationer för produktionen av papper och **inte** en miljömärkning. Tillverkarna behöver inte uppfylla specifika utsläppskrav etc. utan Paper Profile redovisar endast vilka utsläpp, vilken energiförbrukning etc. papperstillverkningen gett upphov till.

Kuvert. Det enklaste sättet att vara säker på att ett kuvert är miljöanpassat är att välja miljömärkta kuvert (Svanen). Svanenmärkningen innebär att produkten har granskats utifrån miljöpåverkan under hela dess livscykel, från råvara till avfall, av en tredje part.

Välj adressetiketter med vattenbaserade häftämnen.

2.11 Kontorsmöbler

Miljömärkta möbler börjar bli allt vanligare på marknaden. Den miljömärkning som används för möbler, och kan efterfrågas, är Svanen. För textilier används märkningarna Svanen, Bra miljöval och EU Ecolabel.

2.12 Resor

Varje år reser universitetets personal sammanlagt mer än 1000 varv runt jorden i tjänsten. Miljöpåverkan från resandet är stor. Trots detta kan inte alla resor ersättas med mer hållbara alternativ. Nedan finns tips som kan minska miljöpåverkan från tjänsteresorna.

Flyg. Välj flygresor utan onödiga mellanlandningar.

Hyrbil. Välj en hyrbil som klassas som miljöbil. Hyrbilsleverantörerna kan erbjuda detta. Välj en lagom stor bil för ditt behov.

Bussbokning. Välj busstorlek efter hur många som ska resa.

Taxi. Välj miljötaxi. Efterfråga detta specifikt vid beställning.

2.13 Textilier

För textilier finns bland annat märkningen, GOTS (Global Organic Textile Standard). Märkningen innehåller krav på att tyget ska innehålla minst 95 procent ekologiskt material och att miljömässigt och socialt ansvar tagits vid produktionen.

En annan märkning för textilier är Oeko-Tex. Den innebär att produkten inte innehåller några ämnen som är skadliga för slutanvändaren, det är alltså en hälsomärkning. Det ställs inga krav på ekologisk odling, klimat, miljö, funktion eller kvalitet.

Textilier och tygprodukter kan också vara märkta med Bra miljöval, Svanen, EU Ecolabel, KRAV och Fairtrade.

Bilaga 1. Instruktioner för konferenser och måltider – mat och miljö

En av Uppsala universitets målsättningar är att verksamheten ska bidra till en bättre värld. Detta genomsyrar all verksamhet. En del i arbetet är att på olika sätt minska den negativa miljöpåverkan som uppkommer som ett resultat av universitetets verksamhet, exempelvis i form av resursanvändning, utsläpp av klimatpåverkande gaser och spridning av kemikalier i miljön.

Universitetets verksamhet med konferenser och olika typer av måltidsarrangemang innebär en miljöpåverkan. Den negativa miljöpåverkan kan minskas genom att i förväg lämna nedanstående önskemål till konferensgård/-arrangör.

- Vid planering av konferens ska hänsyn tas till möjlighet att åka kollektivt till anläggningen.
- I de fall transporter sker under konferensen ska dessa ske i första hand genom kollektiva färdmedel eller samåkning.
- Bordsvatten som serveras ska vara kranvatten och hemmabubblat vatten. Inget flaskvatten ska serveras.
- Om fisk och skaldjur serveras ska dessa inte vara hotad av utfiskning och vara rödlistade i WWFs fiskguide (se www.wwf.se, sök på *fiskguide*).
- Om kött serveras ska inte kött som är rödlistat i WWFs köttguide serveras (se <http://www.wwf.se> sök på *köttguide*).
- Ekologiskt och Fairtrademärkt kaffe och te ska efterfrågas.
- Ekologisk, Fairtrademärkt och/eller lokalproducerad frukt ska efterfrågas.
- Ekologisk, säsongsbetonad och/eller lokalproducerad mat och dryck ska efterfrågas. Svenska råvaror är alltid eftersträfvansvärt.
- Om konferensen är mer än en dag bör en av måltiderna, av klimatskäl, vara en vegetarisk måltid som kan passa alla.
- Inget engångsmaterial/engångsporslin etc. ska användas om det inte är absolut nödvändigt.

För frågor kontakta universitetets miljösamordnare miljo@uadm.uu.se